

## Factsheets Hiv in Nederland

Copyright juli 2018 Hiv Vereniging CC-BY-NC-ND 4.0

### Dutch approach

Nederland kiest voor een pragmatische aanpak van hiv en deze 'Dutch approach' is erg effectief:

- Goede zorg voor iedereen, zonder stigmatisering, en met respect voor ieders rechten.
- Concrete preventieve acties, zoals seksuele voorlichting vanaf jonge leeftijd, medische begeleiding van sekswerkers en gratis schone naalden voor mensen die drugs injecteren.
- Seksuele vorming van jongeren betekent ook vaardigheden ontwikkelen om, met respect voor de ander, voor zichzelf op te komen. Kenmerkend is een mix van interventies in het onderwijs, campagnes en online-activiteiten. Dit alles in samenwerking met gezondheidsorganisaties én met jongeren.
- Langdurige samenwerking met alle betrokken organisaties en betrokkenen, vooral ook met mensen die zelf leven met hiv én mensen die het meeste risico lopen: mannen die seks hebben met mannen, transgender personen, sekswerkers en mensen die drugs gebruiken.

### Hiv en aids

Hiv (human immunodeficiency virus) is het virus dat het afweersysteem aantast. De meerderheid krijgt binnen zes weken na het oplopen van hiv hevige, griepachtige verschijnselen. Campagnes zoals hebikhiv.nl maken mensen die risico lopen en zorgverleners hierop alert. Vrijwel altijd zijn deze eerste verschijnselen na korte tijd voorbij. Als iemand op lange termijn geen hiv-medicatie zou gebruiken, zou iemand aids (Acquired Immunodeficiency Syndrome) krijgen: het immuunsysteem verzwakt zozeer, dat iemand uiteindelijk aan de gevolgen daarvan overlijdt.

### Hiv-overdracht

Hiv wordt niet overgedragen via de lucht en ook niet via speeksel, zweet, snot en tranen. In de dagelijkse omgang hoeft men helemaal nergens rekening mee te houden. Als iemand succesvol hiv-medicatie gebruikt, is het virus zodanig onderdrukt dat het in het bloed niet meer meetbaar is. Het virus is dan ook niet meer seksueel overdraagbaar. Hiv wordt alleen overgedragen via sperma, bloed en vaginaal vocht van mensen die hiv hebben en geen hiv-medicatie gebruiken, meestal omdat men niet weet dat men hiv heeft. Hiv wordt meestal overgedragen via onbeschermd seksueel contact. De kans dat iemand bij anale seks zonder condoom hiv oploopt, is veel groter dan bij vaginale seks zonder condoom. Hiv wordt daarnaast overgedragen door het delen van injectienaalden. Bloedtransfusie is tegenwoordig in Nederland en vrijwel alle andere landen veilig.

Als de moeder hiv-medicatie gebruikt en tijdens de bevalling voorzorgsmaatregelen worden genomen, is het vrijwel uitgesloten dat de baby tijdens de bevalling hiv oploopt. Een man met hiv kan vader worden van een kind zonder hiv.

### De hiv-test

Jaarlijks doen een paar honderdduizend mensen een hiv-test. Veruit de meesten via de huisarts of een soa-centrum, een kleiner deel doet een thuistest of een test via community-initiatieven zoals AHF Checkpoint Amsterdam. Mensen laat zich testen, vooral omdat men risico heeft gelopen, omdat men klachten heeft of omdat men start met een nieuwe relatie. Verder wordt sinds 2004 aan alle zwangere vrouwen een hiv-test aangeboden. Sindsdien is overdracht van moeder op kind in Nederland zeer zeldzaam.

### Hiv-preventie

Er zijn verschillende manieren om te voorkomen dat iemand hiv oploopt of overdraagt, zoals:

- Regelmatig een hiv-test doen.

- Als men hiv heeft hiv-medicatie gebruiken.
- Het vermijden van risico's.
- Condoomgebruik.
- PrEP (Pre Exposure Profylaxis): het innemen van een hiv-preventiepill - naar keuze dagelijks of rond seksuele contacten - om te voorkomen dat iemand met hiv geïnfecteerd raakt. PrEP is een optie voor mensen die een relatief groot risico lopen op het krijgen van hiv. PrEP is in Nederlandse apotheken op recept beschikbaar voor zo'n € 50 per maand bij dagelijks gebruik. Opname van PrEP in het basispakket van de zorgverzekering vermindert het aantal nieuwe infecties en is kosteneffectief. In tal van Westerse landen is PrEP al gratis beschikbaar. Nederland loopt hierbij achter.
- PEP: Als iemand een reëel risico heeft gelopen op hiv, kan die een behandeling met hiv-medicatie krijgen van een maand. Zo'n PEP-behandeling (Post Exposure Prophylaxis) moet uiterlijk binnen 72 uur nadat iemand risico heeft gelopen worden gestart.

In het H-TEAM samenwerkingsverband zetten tal van organisaties zich in voor een toekomst zonder nieuwe hiv-infecties in Amsterdam. Mede hierdoor is het aantal nieuwe hiv-infecties in Amsterdam de afgelopen vijf jaar gehalveerd. Er is een grote inspanning nodig om dit nog verder te verminderen.

### **Hiv-zorg**

De zorg en behandeling van hiv maakt onderdeel uit van de basisverzekering die iedereen in Nederland moet afsluiten. Niemand kan hiervoor geweigerd worden. Mensen met hiv zijn in behandeling bij een van de 27 ziekenhuizen in Nederland met in hiv gespecialiseerde internisten en verpleegkundigen. Kinderen en tieners met hiv zijn in behandeling bij een van de vier gespecialiseerde academische kindziekenhuizen.

### **Hiv-behandeling**

Vrijwel iedereen die nu de hiv-diagnose te horen krijgt, start kort daarna met het dagelijks gebruik van hiv-medicatie. Deze behandeling kan het virus levenslang onderdrukken. Als iemand een bijwerking ervaart, dan is bijna altijd een overstap mogelijk. De levensverwachting van mensen die tijdig hiv-medicatie gaan gebruiken, is vrijwel gelijk is aan die van mensen zonder hiv. Er komen nog steeds nieuwe hiv-medicijnen beschikbaar, die hiv beter onderdrukken, makkelijker zijn (minder pillen per dag bijvoorbeeld) en/of minder bijwerkingen hebben. Omdat van oudere hiv-medicatie het patent verloopt, komen ook steeds meer goedkopere merkloze hiv-medicijnen beschikbaar. Met de gezondheid van mensen die al leven met hiv sinds er in 1996 een effectieve hiv-behandeling kwam, gaat het geregeld slechter.

### **Stigma en psychische en sociale aspecten**

Lastig aan leven met hiv is voor velen het gevoel van onzekerheid, het leven met een geheim en/of de angst voor een negatieve reactie. Ongeveer de helft van de mensen met hiv heeft psychische klachten. Uit verschillende Nederlandse onderzoeken onder mensen met hiv blijkt dat elk van hen wel eens een negatieve reactie heeft gehad op hun hiv. Dit stigma en de angst hiervoor kunnen een grote impact hebben op het psychisch welbevinden van veel mensen met hiv. Stigma is vaak gebaseerd op een verouderd beeld over de ernst en overdraagbaarheid van de ziekte. Veel mensen delen maar met een enkeling dat zij hiv hebben. Mensen met hiv zijn in Nederland nooit verplicht om te vertellen dat zij hiv hebben. De goede gezondheid van veel mensen met hiv maakt dat zij geen beperkingen hebben. Toch komt het nog geregeld voor dat mensen met hiv anders worden behandeld: op hun werk, op school, bij sport, in de zorg of in hun relatie.

De grenzen van een aantal niet-Westerse landen zijn gesloten voor mensen met hiv en bij sommige landen is het vooraf niet zeker of men met hiv-medicatie in de bagage het land probleemloos

binnenkomt. Veel andere landen hebben beperkingen als iemand met hiv er langer dan een maand naartoe wil gaan of zich er blijvend wil vestigen.

#### **Onderzoeken naar genezing en een vaccin**

De huidige hiv-behandeling kan het virus levenslang onderdrukken, maar het virus houdt zich slapend schuil op bepaalde plaatsen in het lichaam. De grote inspiratiebron voor onderzoekers die werken aan genezing van hiv is Timothy Brown: de enige mens ter wereld die van hiv is genezen. Hij had niet alleen hiv, maar ook leukemie. Een riskante stamceltransplantatie in 2007 van een donor die genetisch ongevoelig was voor hiv, heeft hem genezen van zowel leukemie als hiv. Dit heeft bewezen dat genezing van hiv mogelijk is. Sindsdien werken honderden onderzoekers op de wereld aan genezing van hiv. In Nederland worden belangrijke onderzoeken naar hiv-genezing gedaan in Amsterdam UMC, Erasmus MC en UMC Utrecht. Ook werken onderzoekers bij farmaceutisch bedrijf Janssen in Leiden aan een vaccin dat voorkomt of de kans verkleint dat men hiv oploopt.

#### **Organisaties**

Een overzicht van de belangrijkste organisaties op het gebied van hiv in Nederland:

[www.hivvereniging.nl/factsheets](http://www.hivvereniging.nl/factsheets)

#### **Taalwijzer**

[www.hivvereniging.nl/factsheets](http://www.hivvereniging.nl/factsheets)

De coördinatie van deze factsheet is financieel mogelijk gemaakt door Janssen Nederland en uitgevoerd door Volle-Maan Communicatiebureau in opdracht van de Hiv Vereniging.

## **Factsheets Hiv in Nederland - CIJFERS**

juli 2018, bron van deze cijfers: Monitoring Report 2017, Stichting HIV Monitoring

### **Aantallen**

± 19.000 mensen in Nederland die weten dat ze hiv hebben

± 2.600 mensen in Nederland die hiv hebben en dit zelf nog niet weten

### **Afkomst**

60% Nederlandse afkomst

40% buitenlandse afkomst

### **Hoe opgelopen?**

63% mannen die via homoseksueel contact hiv hebben opgelopen

19% mannen die hiv op een andere manier hebben opgelopen

19% vrouwen

### **Leeftijden**

3% jonger dan 25 jaar

68% 25 t/m 55 jaar

29% ouder dan 55 jaar

### **Elk jaar worden er minder nieuwe hiv-diagnoses gesteld in Nederland**

In 2009, 2010 en 2011 waren er jaarlijks rond de 1.100 nieuwe hiv-diagnoses, in 2016 is dit gedaald tot 820.

### **De hiv-diagnose wordt nog vaak laat gesteld**

57 % diagnose op tijd gesteld

43 % diagnose gesteld als immuunsysteem al verzwakt is

### **Overlijden**

40 tot 50 mensen die jaarlijks in Nederland overlijden aan de gevolgen van aids.

### **Mensen met hiv in Nederland**

89% weet dat men hiv heeft

92% van hen gebruikt hiv-medicatie

95% van hen onderdrukt het virus en hiv is daardoor niet meer overdraagbaar